

השיחה השבועית
הרב ירון ראובן שליט"א

פרשת
וילך

הרב ירון ראובן שליט"א

YaronBeEzratHaShem.org

פְּרֻשֵׁת וַיֵּלֶךְ

פְּרֻשֵׁת וַיֵּלֶךְ

מִצּוֹת הַקֵּהֶל

בְּפֻרְשֵׁה שְׁלֹנוּ אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים עַל מִצְוֵה שְׁמַגִּיעָה אַחַת לְשִׁבְעַ שָׁנִים וְהִיא לֹא מִצְוֹת הַשְּׁמִטָּה, אֲלֵא מִצְוֹת הַקֵּהֶל. וּכְפִי שְׁמַבְאָר בְּכַתּוּב "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֶּץ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּמַעַד שָׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסִּכּוֹת. בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאֲזִינְיָהֶם. הַקֵּהֶל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וַיֵּרְאוּ אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּבְנִיָּהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וּלְמַדּוּ לִירְאֵה אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה" (דְּבָרִים פָּרָק לֹא י - יג).

הַבָּאת הַקֵּטָנִים

וְצִרִיךָ לְהַבִּין אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּה, שֶׁעָלֶיָּה אָמְרוּ בַּגְּמָרָא בְּקִדּוּשֵׁין (דף לד עמוד א) שְׁלִמְרוֹת שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא גַם נָשִׁים חַיְבוֹת בָּהּ, וְלֹא רַק נָשִׁים, אֲלֵא יֵשׁ חַיּוֹב לְהַבִּיא גַם אֶת הַטָּף - הַיְלָדִים הַקֵּטָנִים, בְּשִׁבְלִי מָה?

וּבִאֲמַת הַכְּלִי יִקָּר (כְּלִי יִקָּר דְּבָרִים פָּרָק לֹא פְּסוּק יג) מְפָרֵשׁ שֶׁהַפְּסוּק "וּבְנִיָּהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וּלְמַדּוּ" - הַכּוֹנֵה רַק עַל יְלָדִים שֶׁהִגִּיעוּ לְחֻנּוּךְ שִׁישׁ לָהֶם דַּעַת לְשִׁמְעַ וְלַהֲבִין. וְהַרְמַב"ן (רַמְבַּ"ן דְּבָרִים פָּרָק לֹא פְּסוּק יב - יג) כְּתַב,

פְּרֻשַׁת וַיִּלֶךְ

שְׁפָרוּשׁ "וּבְנִיָּהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוּ" - הֵם הֵטֵף, שְׂאִינָם יוֹנְקֵי שָׂדִים, אֶלֶּא הֵם קִטְנֵי הַשָּׂנִים הַקְּרוּבִים לְהַתְחַנֵּךְ. וְסִיִּם, אֲבָל רְבוּתֵינוּ (חֲגִיגָה דף ג עמוד א) אָמְרוּ, הֵטֵף לָמָּה בָּאִים? לְתַן שְׂכָר לְמַבְיְאֵיהֶם, כְּלוֹמַר שְׁלֹדַעַת רְבוּתֵינוּ הֵטֵף הֵם קִטְנֵי קִטְנִים, שְׁלֹא הִגִּיעוּ לְחַנוּךְ כָּלָל. (וְעֵין בְּשׁו"ת יְבִיעַ אֲמַר חֶלֶק י - יוֹרֵה דַעָה סִימָן כב)

וְגַם לְפִי הַדְּבָרִים הַלְלוּ עֲדִין צְרִיכִים לְהִבִּין, בְּמָה הַתִּיַחֲדָה הַמְצוּהָ הַזֹּאת שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּהָ לְהַבִּיא אֶת הַקִּטְנִים כְּדִי לְתַן שְׂכָר לְמַבְיְאֵיהֶם, בְּשׁוּנָה מִכָּל מְצוּהָ אַחֲרֵת בַּתּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה לֹא צוּתָה שְׂיַבִּיאוּ אֶת הַקִּטְנִים, אוּ יִגְרְמוּ לָהֶם לַעֲשׂוֹת מְצוּת כְּדִי לְתַן שְׂכָר לְמַבְיְאֵיהֶם אוּ מַעֲשִׂיהֶם, וְיָמָּה נִשְׁתַּנְּתָה מְצוּהָ זוֹ מִכָּל הַמְצוּת?

כְּבוֹד הַתּוֹרָה

וּבְסִפֵּר הַחַנוּךְ (מְצוּהָ תרי"ב) בְּשִׁרְשֵׁי הַמְצוּהָ בָּאָר אֶת הָעֲנִין וְכָתַב: לְפִי שְׂכָל עֵקֶרְן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הִיא הַתּוֹרָה, וּבָהּ יִפְרְדוּ מִכָּל אִמָּה וְלִשׁוֹן לְהִיּוֹת זֹכִיךְ לְחַיִּי עַד תַּעֲנוּג נְצַחִי שְׂאִין לְמַעֲלָה הֵימָנוּ בְּנִבְרָאִים, עַל כֵּן בְּהִיּוֹת כָּל עֵקֶרְן בָּהּ, רָאוּי שְׂיִקְהִלוּ הַכֹּל יַחַד בְּזִמְנָן אֶחָד מִן הַזְּמַנִּים לְשִׁמְעַע דְּבָרֶיהָ, וְלְהִיּוֹת הַקּוֹל יוֹצֵא בַּתּוֹךְ כָּל הָעַם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף לֵאמֹר: מַה הַקְּבוּץ הָרַב הַזֶּה שֶׁנִּתְקַבְּצָנוּ יַחַד כְּלָנוּ? וְתַהֲיֶה הַתְּשׁוּבָה לְשִׁמְעַע דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא כָּל עֵקֶרְנוּ וְהוֹדְנוּ וְתַפְאֲרַתְנוּ! וְיָבוֹאוּ מִתּוֹךְ כֶּךָ לְסַפֵּר בְּגִדְל שְׂבָחָהּ וְהוֹד עֲרֻפָּהּ, וְיִכְנִיסוּ הַכֹּל בְּלִבָּם חֲשָׁקָהּ, וְעַם הַחֲשָׁק בָּהּ יִלְמְדוּ לְדַעַת אֶת הַשֵּׁם וְיִזְכּוּ לְטוֹבָה וְיִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

מָה קָרָאנוּ כָּאן בְּדַבְרֵי הַחַנוּךְ? שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּהָ עֲלֵינוּ, לְבֹא וְלַעֲשׂוֹת כְּנֶסֶד גְּדוֹל עִם הַרְבֵּה 'רַעֲשׁ', שְׂכָלָם יִתְקַבְּצוּ "וּבְנִיָּךְ מִרְחוֹק יָבֹאוּ" (עֵין יִשְׁעִיהָ ס.ד), וּמִכָּל הָרַעֲשׁ הַזֶּה תַּתְּעוֹרֵר שְׂאֵלָה אַחַת, מָה הַקְּבוּץ הָרַב הַזֶּה שֶׁנִּתְקַבְּצָנוּ יַחַד כְּלָנוּ? זֶה מִלְחָמָה? מַחְלָקִים דּוֹלְרִים? מִיִּשְׁהוּ חָשׁוּב מִגִּיעַ?

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ

והתשובה תהיה לשמע את דברי התורה!

ובכח התשובה הזו להכניס חשק בלב כלם, שילמדו לדעת את השם.

שָׁכַר וְעִנְשׁ בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת

ובאמת חלק מהקריאה הזו שהמלך קורא יש בה גם את פרשת ברכות וקללות שבספר דברים (עין בספר החנוך מצוה תרי"ב בדיני המצוה), וכלם נאספים לשמע את הענשים אם לא ישמעו ללכת בדרך ה', וגם את הברכות אם יזכו לשמע וללכת בדרך ה'.

מי זה כלם? גם הילדים שומעים את הברכות והקללות ומתחנכים לגדל בדרך התורה.

בדור שלנו אנחנו שומעים כל מיני שטות חנוך איך לחנך את הילדים שיגדלו בדרך הטוב והישר, כאן התורה מלמדת אותנו בדרך הפשוטה ביותר שני כללים שנצרכים לצורך זה, האחד הוא כבוד התורה, והשני לדבר אתם על שכר וענש, לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה.

צריך לדבר עם ילדים על שכר וענש כמו שהתורה מדברת, שהרי אם בן חמש שנים למקרא (אבות פרק ה משנה כא) הילד בודאי גם קורא את כל הענשים שכתובים בתורה שיגיעו לעם ישראל אם הם לא ישמרו רצון השם.

עִנְשִׁים וְגִיּוֹנִים

זו הבעיה גם של הרבה מבגרים שלא מוכנים לשמע שום מלה על ענש, רק שכר. אבל איך משה רבנו למד תורה? איך כל גדולי ישראל למדו תורה? אין אחד מהם שלא דבר על שכר וענש בכל ספר, בכל שעור שלו. הרמב"ם מדבר על גייונים (פרוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

פְּרֻשַׁת וַיִּלֶךְ

משנה א ועוד), הרמב"ן בשער הגמול ובשאר חבוריו, ספר שערי תשובה כלו מלא בענשים על גיהנם (עין בשער ג אות יא אות קמ ועוד). בספר ראשית חכמה כלו מלא בדברי רבותינו שמדברים על שָׂכר ועָנַשׁ. וזה לא תלוי מאיזו עדה אתה, ספרדי או אשכנזי, או אם אתה חסידי, הוצאנו בחסדי השם קנטרס שנקרא 'הגיהנם על פי הבעל שם טוב' שהרב אפרים כחלון כתב שבו מלקט מכל גדולי ומאורי החסידות מזמן הבעל שם טוב, דברות קדש על חובת הלמוד בעניני יראת הענש, וענשי הגיהנם, ושאי אפשר להגיע לשום מעלה רוחנית ללא הלמוד הזה.

ואת זה אנחנו יודעים מהתורה עצמה שמלאה בענשים ואם הדרך הוא לא היתה מתאימה לכלם הקדוש ברוך הוא לא היה כותב את הדברים האלה בספר התורה. וכלל גדול בידנו שזאת התורה לא תהיה מחלפת (רמב"ם פרוש המשניות בסנהדרין פרק י ביסוד התשיעי), וזו הדרך הישרה שיבחר בה האדם.

עולם השקר מתעתע

רק הדרך הוא יכולה להיות משקל נגד ליצר הרע שמנסה להפיל את האדם כל הזמן לתאוות ולבורות נשברים (ירמיה ב, ג). כי באמת עולם השקר מתעתע, כשרואים שיש אנשים רשעים שנוסעים על מכוניות פאר, ולא חסר להם כלום, והיצר הרע עובד שעות נוספות להראות כמה החיים של החוטאים יפים ומאשרים, כדי לגרם לנו לקנא בהם. ואפלו דוד המלך עליו השלום מעיד על עצמו "ואני כמעט נטיו רגלי כאין שפכו אשרי. כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה" (תהלים פרק עג, ב - ג), מה זה נטיו רגלי? התמוטטתי מבחינה רוחנית, וכל החסן הרוחני שלי - "אשרי", היה מתפרק (עין רש"י תהלים פרק עג פסוק ב ובפרוש הרד"ק שם), וכל זה רק בגלל הסבה שהרשעים נראים שיושבים שקטים

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ

וְשֶׁאֲנִי, וּמִשְׁמִינִים בְּתַאוּתֵיהֶם (עַיִן שֵׁם פְּסוּק ז' וּבְפָרוּשׁ רַש"י), וּבְסוּף
הַמְזֻמּוֹר הַזֶּה דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִתְבּוֹנֵן וְרוֹאֵה אֶת סוֹפֵם שְׁאַחֲרִיתֶם עֲדֵי אוֹבֵד
(שֵׁם מִפְסוּק יח וְהִלָּאָה).

הַחֲרָבֹן שֶׁבְּעוֹלָם הַשָּׁקֵר

וּבִאֲמַת מִי שֶׁמְכִיר אֶת הַנִּפְשׁוֹת הַפּוֹעֵלוֹת בְּעוֹלָם הַחֲלוּנֵי וְהַגּוֹיִי, רוֹאֵה
שֶׁהַרְבֵּה לִפְנֵי אַחֲרִית יְמֵיהֶם, אוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי הַתַּאוּת
שְׁלֵהֶם, הֵם נוֹפְלִים וְנֹאבְדִים. אֲנִי הַכֹּרֵתִי אִישִׁית הַרְבֵּה מֵהָאִישִׁים הַכִּי
עֲשִׂירִים וְהַכִּי מִפְרָסְמִים שְׂאוּלֵי יֵשׁ כָּאֵן כִּמָּה כְּאֵלֶּה שְׂרוּצִים אֶפְלוּ
לְהִיּוֹת כְּמוֹהֶם, וְהַחִיִּים שְׁלֵהֶם נוֹרְאִים וְרַעִים לְמָרוֹת שְׁבַתְמוֹנוֹת הֵם
נֹרְאִים נוֹצְצִים. אֵלֶּה שְׁלֵא הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם, הֵם חַיִּים מְצָרָה לְצָרָה
וּמִבְעֵיָה לְבְעֵיָה, הַבַּיִת שְׁלֵהֶם נִהְרָס, הַיְלָדִים שְׁלֵהֶם עוֹזְבִים אוֹתָם, הֵם
בְּעֶצְמָם נוֹפְלִים לְהַתְמַכְרִיּוֹת שׁוֹנוֹת, או שֶׁנִּתְפָּסִים שֶׁהֵם עִבְרוּ עַל כָּל
מִינֵי חֻקִּים בְּגִלּוֹל הַתַּאוּת שְׁלֵהֶם, הֵם לֹא יוֹדְעִים מֶה זֶה אֲשֶׁר וּמָה זֶה
אֶהְבָּה אֲמַתִּית.

וְלַעֲמַתָּם אֵלוּ שְׁבוּחִירִים לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ ה', הֵם חַיִּים אֶת הַחַיִּים שְׁלֵהֶם
בְּשִׁלוּהַ וְנַחַת, וְלֹא רַק הֵם אֵלֶּה גַם הַיְלָדִים שְׁלֵהֶם, "לְמַעַן תַּחֲיֶה אֶתְּהָ
וְזִרְעֶךָ" (דְּבָרִים ל, ט).

חֻבַּת זְנוּי הַרְבִּים

כִּמָּה אֲשֶׁר יֵשׁ לְאֵלוּ שֶׁמְצָאוּ אֶת הַחַיִּים וּדְבָקִים בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, "כִּי
מְצָאִי מְצָא חַיִּים" (מִשְׁלֵי ח, לה), וְעַלִּינוּ מוֹטֶלֶת הַחֻבָּה לְבֹא וּלְלַמֵּד אֶת
כָּל אֵלוּ שֶׁהִתְרַחְקוּ וְלֹא מְכִירִים אֶת הַדֶּרֶךְ הַנִּפְלְאָה הַזֶּה, וְחַכְמֵינוּ זְכוּרֵנוּם
לְבָרְכָה מִחֲמִירִים מְאֹד עִם מִי שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה וְלֹא מְלַמֵּדֶה לְאַחֲרִים, עַד
שֶׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא בְּסִנְהֶדְרִין (דִּף צט עֲמוּד א) שֶׁעֲלִיו נֹאמַר "כִּי דְבַר ה' בְּזֵה

פְּרִשְׁת וַיֵּלֶךְ

וְאֵת מִצְוֹתוֹ הַפָּר הַכֹּתֶר תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ הִיא עֹנֶה בָּהּ" (במדבר טו, לא),
וְעוֹד אָמְרוּ בַּגְּמָרָא בְּעִבּוּדָה זָרָה (דף יז עמוד ב) שְׁאָדָם שְׁלוּמֵד רַק בְּשִׁבִיל
עֲצֻמוֹ, וְלֹא בְּשִׁבִיל לְלַמֵּד אַחֲרֵימֶ, הוּא סוּמֵךְ עַל זֶה שְׁכָל אֶחָד לוֹמֵד
בְּעֲצֻמוֹ, אָדָם כִּזֶּה דוֹמָה כְּמִי שְׂאִין לוֹ אֱלוֹהִי, לְמָה? כִּי אָדָם כִּזֶּה שְׁלוּמֵד
אֵת הַתּוֹרָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, צָרִיךְ לְלַמֵּד מִי זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְלָלֶכֶת בְּדַרְכָּיו (עין דְּבָרִים כח, ט), וּמָה הַהֲנֵהֲגָה וְהַמְדָּה הַכִּי גְדוּלָה שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? מֵדַת הַנְּתִיבָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן וְנוֹתֵן וְנוֹתֵן,
וְלֹא מְקַבֵּל כְּלוּם. וְהָאָדָם הַזֶּה שְׁלוּמֵד אֵת הַתּוֹרָה לְעֲצֻמוֹ, 'וּמִתְקַמָּצֵן'
עַל הַזְּמַן שֶׁלוֹ, אוֹ עַל הַכַּחוֹת שֶׁלוֹ, הוּא עוֹשֶׂה הַהֲפֵךְ מֵהַנְּהִיגַת הַשָּׁם. וְלִכֵּן
כָּתַב הַגֵּר"א (הַקְּדָמַת תְּקוּנֵי הַזֵּהָר דף ב עמוד ב) שֶׁהַקְּמָצֵן שֶׁלֹּא מִחֲזִיק לּוֹמְדֵי
תּוֹרָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא לוֹמֵד תּוֹרָה בְּעֲצֻמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵא
אוֹתוֹ וְאֵת תּוֹרָתוֹ.

וְהַסֵּבֵר בָּזֶה כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ כִּי הוּא מִתְּנַהֵג הַהֲפֵךְ מִמֵּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְעַל
אֶחָת כְּמָה וְכְמָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵא מִי שֶׁקְּמָצֵן בְּזָכוּי הַרְבִּיּים.
וְלִכֵּן עָנְשׁוּ כָּרַת ה' יִצְיָלוֹ.

וְלִכֵּן אָדָם שְׁלוּמֵד תּוֹרָה צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁהוּא חַיֵּב לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַתּוֹרָה
שֶׁלוֹ לְהִשְׁפִּיעַ עַל כָּל מִי שֶׁהוּא יְכוּל לְהִשְׁפִּיעַ, שְׂאָם יֵשׁ לוֹ כַּח דְּבוּר
שִׁיבְדָר, וְאִם אֵין לוֹ כַּח דְּבוּר אֲזִי שִׁיעֵשָׂה מִשְׁהוּ אַחַר, אֲבָל שִׁישְׁפִּיעַ,
שִׁיעֵשָׂה מִשְׁהוּ, וְשִׁלֵּא יַחֲשֵׁב שֶׁהוּא בְּסִדְר. וְכִשְׂאָדָם מוּכָן לְמָסֵר אֵת
הַנֶּפֶשׁ בְּשִׁבִיל לְזָכוּת אֵת עִם יִשְׂרָאֵל הוּא מְצַלִּיחַ וְרוֹאֵה תּוֹצְאוֹת.

הַבְּטוּחִים שֶׁלְךָ

וְכִשְׂהָאָדָם מְשַׁקֵּיעַ בְּזָכוּי הַרְבִּיּים הוּא צָרִיךְ לְזָכֵר, שֶׁלְמָרוֹת שְׂזָה קִשְׂהָ,
וְלִפְעָמִים אֵין גַּם הַכֹּתֶר הַטּוֹב, וְיֵשׁ מְזָה הַרְבֵּה 'כְּאֲבִי רֵאשׁ', אֵלֶּה תְּעוּדוֹת
הַבְּטוּחַ שֶׁלְךָ, 'בְּטוּחַ חַיִּים', 'בְּטוּחַ בְּרִיאוֹת', 'בְּטוּחַ פְּרִנְסָה' וְ'בְטוּחַ חֲנוּךְ'.

פְּרֻשַׁת וַיִּלֶךְ

כִּי כָשְׁהִילְדִים רוֹאִים אֶת הָאָבָא שֶׁמְשַׁקֵּיעַ אֶת כַּחוֹתָיו בְּזִכּוּי רַבִּים, וְכַמָּה אֲכַפֵּת לוֹ מִכָּל יְהוּדֵי - וְכַמוֹבֵן גַּם מִבְּנֵי מְשִׁפְחָתוֹ - הֵם יִלְמְדוּ אֶת הַדְּרָךְ הַטּוֹבָה הַזֶּה וַיְהִיו גַּם הֵם מְמַזְכֵּי הַרַבִּים שֶׁעֲלִיהֶם נֶאֱמַר שְׂאִין חֶטָּא בְּאֵל יָדָם (אָבוֹת פְּרָק ה' מִשְׁנֵה יח).